

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1
2. เพื่อศึกษาคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาเกี่ยวกับ “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่ว่า “เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” ผลการศึกษพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสูงสุด คือ ผู้บริหารแสดงออกว่ามีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จรองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรมีการปรับปรุงการทำงานของตนเองและองค์กรอย่างสม่ำเสมอรองลงมาอีกคือ ผู้บริหารแสดงออกถึงบทบาทการทำงานที่มีมาตรฐานสูง รองลงมาอีกคือ ผู้บริหารและบุคลากรร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียนรองลงมาอีก คือ ผู้บริหารสร้างเป้าหมายร่วมกันกับบุคลากรในการพัฒนาองค์กรรองลงมาอีก คือ ผู้บริหารยอมรับข้อเสนอของบุคลากรซึ่งมีความสอดคล้องในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กร รองลงมาอีก คือ ผู้บริหารปฏิบัติต่อบุคลากรเกี่ยวกับการทำงานด้วยการออกคำสั่งรองลงมาอีก คือ ผู้บริหาร

ติดตามควบคุมนิเทศการทำงานของบุคลากรอย่างชัดเจน รองลงมาอีก คือ ผู้บริหารแสดงให้เห็นว่า มีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของบุคลากร รองลงมาอีก คือ ผู้บริหารตระหนักถึงการปรับปรุงการทำงานของตนเองและองค์กรอย่างสม่ำเสมอ, ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจหน้าที่ให้กับบุคลากรและ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความชำนาญกับบุคลากรอยู่เสมอ

2. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ที่ว่า “เพื่อศึกษาคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรม ของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 1” ผลการศึกษาพบว่า คุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียน โดยพิจารณาจาก 10 ด้าน เรียงลำดับจาก ค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านปรีชาคะ ด้านอภิกษะ ด้านอาชชวะ ด้านทาน ด้านอวิโรหณะ ด้านตปะ ด้านมัททวะ ด้านขันติ ด้านอวิหิงสา ด้านศีล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีรายละเอียดดังนี้

ด้านทาน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสูงที่สุด คือ ผู้บริหารมีความ เสียสละทรัพย์สินเงินทองและวัตถุสิ่งของต่างๆ เพื่อพัฒนาองค์กร มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารเป็นผู้มีความเอื้ออาทรและให้กำลังใจอยู่เสมอโดยเท่าเทียมกัน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารให้ อภัยมีจิตใจเมตตากรุณาและไม่พยายามคิดเอาผิดแก่คนเมื่อผู้อื่นปฏิบัติตนไม่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยใน ระดับมาก

ด้านศีล พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสูงที่สุด คือ ผู้บริหารมีจิตใจ มั่นคง มีความเมตตากรุณาไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหาร พอใจในคู่ครองของตนไม่คิดเอาของผู้อื่นมาเป็นของตน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และข้อที่มีระดับ คุณธรรม จริยธรรม ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยนเหมาะสมกับบุคคลและโอกาส มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก

ด้านปรีชาคะ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสูงที่สุด คือ ผู้บริหาร บริจาคทุนการศึกษาและให้รางวัลกับผู้ที่มีความงามความดีประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานมี ค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารอุทิศตนและปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร ต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารบริจาคทรัพย์สินเพื่อสร้างสาธารณะประโยชน์ตามความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยใน ระดับมาก

ด้านอาชีพ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นและยึดมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารไม่ปล่อยปละละเลยใช้เวลาว่างในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และ ข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีความเที่ยงตรง ซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก

ด้านมัททวะ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสูงสุด คือ ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมา คือ ผู้บริหารมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีและมีบุคลิกภาพเหมาะสมต่อเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และ ข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีความนอบน้อมถ่อมตน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก

ด้านตะปะ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสูงสุด คือ ผู้บริหารทำงานสำเร็จจุดว่างทันเวลาที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมาคือผู้บริหารไม่เกียจคร้านในการทำงานและมีความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และ ข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารไม่เคยย่อท้อต่อความยากลำบากเมื่อพบอุปสรรคในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก

ด้านอักโกระ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสูงสุด คือ ผู้บริหารเคารพสิทธิของผู้อื่นและรู้จักใช้สติยับยั้งความโกรธอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และ ข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก

ด้านอวิหิงสา พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสูงสุด คือ ผู้บริหารใช้หลักอำนาจหน้าที่ในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารแสดงความยินดีต่อผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และ ข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารมีการลงโทษบุคคลที่ประพฤติผิดด้วยความเป็นธรรม มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก

ด้านขันติ พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสูงสุด คือ ผู้บริหารอดทน ต่อความยากลำบากทางกายและมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหาร อดทนต่อความโลภ ความ โกรธ และหลงอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยในระดับมากและข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารต่ำที่สุด คือผู้บริหารอดทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์จาก ผู้อื่นและนำไปปรับปรุงข้อบกพร่อง มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก

ด้านอวิโรธนะ พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสูงสุด คือ ผู้บริหาร ยึดมั่นในความยุติธรรมและแบบแผนหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในการปฏิบัติ หน้าที่ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก รองลงมาคือ ผู้บริหารยึดถือต่อขนบธรรมเนียมอันดีงามอยู่เสมอมี ค่าเฉลี่ยในระดับมาก และข้อที่มีระดับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารต่ำ ที่สุด คือ ผู้บริหารวางตนเองหนักแน่นในธรรมไม่หวั่นไหวจากถ้อยคำที่ดีหรือร้ายมีค่าเฉลี่ยใน ระดับมาก

3. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ที่ว่า“เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาเขต 1”ผลการศึกษาพบว่าการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรม จริยธรรมตามหลัก ทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียน โดยภาพรวมพบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียน ($r = 0.352^*$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อนำภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมาสัมพันธ์กับ องค์ประกอบของคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนแล้วนั้นพบว่า ภาวะภาวะผู้นำมีการสนับสนุนต่อบุคลากรในทุกๆ ด้านมีความสัมพันธ์กับด้านทานด้านอาชวะ และด้านอวิหิงสาผู้บริหารเปิด โอกาสให้บุคลากรมีอิสระในการทำงานมีความสัมพันธ์กับด้านปริ จาคะด้านอวิโรธนะ ผู้บริหารใส่ใจสวัสดิการและความเป็นอยู่ของบุคลากรมีความสัมพันธ์กับด้าน ปริทาน ด้านมัทวะด้านอวิโรธนะ ด้านอวิหิงสา และด้านขันติ ผู้บริหารสร้างบรรยากาศในการทำงาน ของบุคลากรมีความสัมพันธ์กับด้านปริจาคะ ด้านอหิโกษะผู้บริหารตระหนักถึงศักดิ์ศรีของบุคลากร มีความสัมพันธ์กับด้านศีล ด้านปริจาคะ ด้านอาชวะ ด้านตปะ และด้านอวิหิงสา ผู้บริหารสนับสนุน และส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองมีความสัมพันธ์กับด้านตปะ ผู้บริหารให้ความเสมอภาคกับ บุคลากรในทุกๆ ด้านมีความสัมพันธ์กับด้านอาชวะด้านมัทวะ ด้านอหิโกษะ บริหารปฏิบัติต่อ บุคลากรเกี่ยวกับการทำงานด้วยการออกคำสั่งมีความสัมพันธ์กับด้านอาชีวะผู้บริหารกำหนดกรอบ การทำงานและกฎระเบียบต่างๆ อย่างชัดเจนมีความสัมพันธ์กับด้านมัทวะ ด้านอหิโกษะ ผู้บริหาร

ส่งเสริมให้บุคลากรได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำในสิ่งใหม่มีความสัมพันธ์กับด้านมหัพพะด้านอักโกระผู้บริหารติดตามควบคุม นิเทศการทำงานของบุคลากรอย่างชัดเจนมีความสัมพันธ์กับด้านอาชวะด้านตปะ ผู้บริหารมุ่งสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นให้กับองค์กรมีความสัมพันธ์กับด้านทาน ด้านอาชวะ ผู้บริหารมุ่งสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นให้กับองค์กรมีความสัมพันธ์กับด้านปริจาจะด้านอักโกระด้านอวิโรชนะผู้บริหารกระตุ้นบุคลากรให้มีความมุ่งมั่นและตั้งใจทำงานให้ประสบผลสำเร็จมีความสัมพันธ์กับด้านทาน ด้านอักโกระ ด้านอวิหิงสา และด้านอวิโรชนะผู้บริหารตระหนักถึงการปรับปรุงการทำงานของตนเองและองค์กรอย่างสม่ำเสมอมีความสัมพันธ์กับด้านตปะ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรมีการปรับปรุงการทำงานของตนเองและองค์กรอย่างสม่ำเสมอมีความสัมพันธ์กับด้านศีล ผู้บริหารแสดงออกถึงบทบาทการทำงานที่มีมาตรฐานสูงมีความสัมพันธ์กับด้านทาน ด้านปริจาจะด้านมหัพพะด้านอักโกระผู้บริหารและบุคลากรร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับด้านปริจาจะผู้บริหารแสดงออกว่ามีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จมีความสัมพันธ์กับด้านอาชวะด้านอวิโรชนะ ผู้บริหารแสดงให้เห็นว่ามีความเชื่อมั่นต่อการทำงานของบุคลากรมีความสัมพันธ์กับด้านปริจาจะ ด้านมหัพพะ และด้านขันติ ผู้บริหารสร้างเป้าหมายร่วมกันกับบุคลากรในการพัฒนาองค์กรมีความสัมพันธ์กับด้านศีล ด้านอาชวะด้านตปะ ด้านอวิโรชนะผู้บริหารมีการกระจายอำนาจหน้าที่ให้กับบุคลากรมีความสัมพันธ์กับด้านปริจาจะ ด้านอาชวะด้านอักโกระ ด้านขันติ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระมีความสัมพันธ์กับด้านอาชวะด้านมหัพพะด้านอักโกระ ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือกับบุคลากรเป็นประจำมีความสัมพันธ์กับด้านศีล ด้านอาชวะด้านมหัพพะ ด้านตปะ ด้านตปะ และด้านอวิโรชนะผู้บริหารไว้วางใจ สานสัมพันธ์และร่วมมือกับบุคลากรอย่างเต็มใจและจริงจังมีความสัมพันธ์กับด้านอาชวะด้านอวิหิงสา ผู้บริหารมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความชำนาญกับบุคลากรอยู่เสมอมีความสัมพันธ์กับด้านทาน ด้านอวิหิงสาผู้บริหารมีเหตุและผลสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้กับบุคลากรมีความสัมพันธ์กับด้านมหัพพะ ด้านตปะด้านอวิโรชนะผู้บริหารวางตัวเป็นกลางและมีความยุติธรรมต่อบุคลากรมีความสัมพันธ์กับด้านปริจาจะด้านมหัพพะด้านอวิหิงสาและผู้บริหารยอมรับข้อเสนอของบุคลากรซึ่งมีความสอดคล้องในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรมีความสัมพันธ์กับด้านทาน ด้านอาชวะตามลำดับ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบสมมติฐานการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ที่ว่า “เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” ผลการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสูงสุด คือ ผู้บริหารแสดงออกว่ามีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จรองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรมีการปรับปรุงการทำงานของตนเองและองค์กรอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาอีกคือ ผู้บริหารแสดงออกถึงบทบาทการทำงานที่มีมาตรฐานสูงผู้บริหารและบุคลากรร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียนผู้บริหารสร้างเป้าหมายร่วมกันกับบุคลากรในการพัฒนาองค์กร และผู้บริหารยอมรับข้อเสนอของบุคลากรซึ่งมีความสอดคล้องในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารนั้นให้ความสำคัญกับความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนร่วมเป็นสำคัญทำให้ผลของความเป็นผู้นำนั้นอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌ็องพวงส์ บุนยารมณีย์ (2553, หน้า 23) ได้สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำคือศิลปะและความสามารถในการจูงใจผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนให้ทำงานด้วยความเต็มใจและกระตือรือร้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มและองค์กรและ วาโร เฟ็งสวัสดี (2549, หน้า 18) ได้สรุปว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อิทธิพลของบุคคลหรือของตำแหน่งโดยการจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่ม ปฏิบัติตามความคิดความต้องการของตนด้วยความเต็มใจ ยินดีที่จะให้ความร่วมมือเพื่อจะนำไปสู่การบรรลุจุดประสงค์ของกลุ่มตามที่กำหนดไว้ ภาวะผู้นำเป็นความสามารถในการชักจูงผู้อื่นให้ค้นหาหนทางที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด และเป็นการผูกมัดหรือหลอมรวมกลุ่มเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แล้วกระตุ้นให้ดำเนิน ไปสู่เป้าหมายหรืออาจสรุปได้ว่าภาวะผู้นำคือรูปแบบอิทธิพลระหว่างบุคคล (Interpersonal influence) เป็นความสามารถในการนำของผู้นำหรือกลุ่ม ในอันที่จะก่อให้เกิดการกระทำกิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ที่ว่า “เพื่อศึกษาคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” ผลการศึกษาพบว่า คุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียน โดยพิจารณาจาก 10 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านปริจจาละ ด้านอภโกระ ด้านอาชชวะด้านทาน ด้านอวิโรธนะด้านตปะด้านมัททวะ ด้านขันติด้านอวิหิงสา ด้านศีล ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารนั้นให้ความสำคัญกับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมที่ให้คุณภาพ และคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนร่วม

เป็นสิ่งสำคัญ ทำให้ผลของคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต, 2548) ราชธรรม 10 หรือทศพิธราชธรรม 96 คือธรรมของพระราชาจักรวาลที่พระเจ้าแผ่นดินควรประพฤติคุณธรรมของผู้ปกครองบ้านเมือง หรือธรรมของนักปกครองประกอบด้วย 1) ทาน (การให้) คือสละทรัพย์สิ่งของบำรุงเลี้ยงช่วยเหลือประชาราษฎร์และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ 2) ทิลา (ความประพฤติดีงาม) คือสำรวมกายและวิทวาร ประกอบแต่การสุจริตรักษาจิตดีคุณให้ควรเป็นตัวอย่างและเป็นทีเคารพนับถือของประชาราษฎร์ 3) ปริงจาคะ (การบริจาค) คือเสียดสละความสุขสำราญตลอดจนชีวิตของตนเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง 4) อาชวะ (ความซื่อตรง) คือซื่อตรงทรงสัตย์ไว้มารยาปฏิบัติภารกิจโดยสุจริตมีความจริงใจไม่หลอกลวงประชาชน 5) มัทวะ (ความอ่อนโยน) คือมีอัธยาศัยไมเย่อหยิ่งหยาบคายกระด้างถือองคร้อมีความงามสง่าเกิดแต่ท่วงทีริยาสุภาพนุ่มนวลละมุนละไมให้ได้ความรักภักดี 6) ตปะ (ความทรงเดช) คือแผดเผากิเลสตัณหาให้เข้ามาครอบงำอำยัจิตระงับยับยั้งข่มใจได้มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอหรืออย่างสามัญมั่งมีแต่จะบำเพ็ญเพียร 7) อักโกธะ (ความไม่โกรธ) คือไม่กริ้วกราดลุอำนาจความโกรธจนเป็นเหตุให้วินิจฉัยความและกระทำการต่างๆผิดพลาดเสียธรรมมีเมตตาประจําใจ 8) อวิหิงสา (ความไม่เบียดเบียน) คือไม่บีบบั่นกดขี่เช่นเก็บภาษีขูดรีดหรือเกณฑ์แรงงานเกินขนาดไม่หลงระเหิงอำนาจขาดความกรุณาหาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใดเพราะอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง 9) ขันติ (ความอดทน) คืออดทนต่องานที่ตรากตรำถึงจะลำบากกายเหนื่อยหน่ายเพียงไรก็ไม่ท้อถอยถึงจะถูกข่มขู่ด้วยคำเสียดสีถากถางอย่างไรก็ไม่หมกมุ่นใจ ไม่ยอมละทิ้งกรณีย์ที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม 10) อวิโรธนะ (ความไม่คลาดธรรม) คือ วางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรมคงที่ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหวเพราะถ้อยคำที่ร้ายลากสักการะหรืออิฏฐารมณ์อนิฏฐารมณ์ใดๆ สติมั่นในธรรมทั้งส่วนยุติธรรมคือความเที่ยงธรรมนิติธรรมคือระเบียบแบบแผนหลักการปกครองตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวราวุฒิ มหาวโร (ถาวะโร) (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาเรื่องการศึกษาตามหลักทศพิธราชธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า การปฏิบัติงานตามหลักทศพิธราชธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์จังหวัดร้อยเอ็ดตามความคิดเห็นของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า การปฏิบัติงานตามหลักทศพิธราชธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์จังหวัดร้อยเอ็ดตามความคิดเห็นของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานตามหลักทศพิธราชธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเขวาสินรินทร์จังหวัดร้อยเอ็ดคือในการให้ซึ่งต้องไม่หวังสิ่งตอบแทนจะต้องมีความต้องเอื้อเพื่อแผ้วถางเพื่อนร่วมงานและประชาชน

ให้กำลังใจให้ความรักให้อภัยแก่เพื่อนร่วมงานและประชาชนมีระเบียบวินัยปฏิบัติงานตามระเบียบอย่างเคร่งครัดระมัดระวังควบคุมตนเองรู้จักบริหารคนบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพมีความประพฤติที่ดีงามทั้งกายวาจาใจต้องรู้จักเสียดสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมชื่อตรงไม่คดโกงมีความนอบน้อมถ่อมตนคิดคินเพื่อให้พี่น้องประชาชนเข้าหาได้ทุกเมื่อบริหารงานด้วยความอ่อนโยนมีอัธยาศัยที่อ่อนโยนไม่หยาบคายไม่แข็งกระด้างผู้บริหารต้องมีความพราดเพียรคือต้องพยายามเอาชนะปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานทุกรูปแบบบริหารงานด้วยความสุขสงบเยือกเย็นเห็นตนเห็นคนเห็นงานเห็นบ้านเมืองบริหารงานโดยไม่ใช้อารมณ์โกรธเข้ามารอบงำตนเองต้องไม่มีความโกรธเกิดขึ้นในการบริหารงานบริหารงานต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเคารพในกฎหมายมีความเท่าเทียมกันและความเสมอภาคต้องไม่เบียดเบียนทั้งตนเองและผู้อื่นบริหารงานด้วยความอดทนมีขันติและความเสี้ยมเจียมตัวอยู่เสมอเพื่อพี่น้องประชาชนจึงต้องบริหารงานด้วยความอดทนต่อทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นปฏิบัติงานอย่างเต็มที่บริหารงานด้วยความเที่ยงธรรมหนักแน่นความถูกต้องโดยมีความเที่ยงธรรมเป็นหลักบริหารงานด้วยความหนักแน่นกล้าตัดสินใจและไม่เอนเอียงและแบ่งพรรคแบ่งพวก

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ที่ว่า“เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรมจริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” ผลการศึกษาพบว่าเมื่อนำภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมาสัมพันธ์กับองค์ประกอบของคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียนแล้วนั้นพบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารนั้นมีความสัมพันธ์กับ ด้านทาน ด้านบริจาค ด้านอักโกธะ ด้านอวิโรธนะ ด้านมัททวะ ด้านอวิหิงสา ด้านขันติ ด้านตปะ ด้านมัททวะ ตามลำดับที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับด้านทานให้ปันช่วยประชาคือบำเพ็ญตนเป็นผู้ให้โดยมุ่งปกครองหรือทำงานเพื่อให้เขาได้มีใช้เพื่อจะเอาจากเขาเอาใจใส่อำนวยความสะดวกสงเคราะห์อนุเคราะห์ให้ประชาราษฎร์ได้รับประโยชน์สุขความสะดวกปลอดภัยตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เดือดร้อนประสบทุกข์และให้ความสนับสนุนแก่คนทำความดีตามแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต, 2540) ด้านบริจาคจะหมายถึงมีความเสียดสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมีการให้สิ่งของแก่ผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนมีการเกื้อกูลคำจุนผู้ที่ยากจนขาดแคลนมีการสงเคราะห์ญาติตามตามโอกาสอันสมควรการยอมเสียดสละอวัยวะเพื่อผู้อื่นตามแนวคิดของ พระเจริญ สุวฑฺฒโน (2545) ด้านมัททวะการแสดงกิริยาอ่อนโยนอ่อนน้อมเป็นคนไม่แข็งกระด้างปราศจากมานะทิฐิมิอัสยาศัยไม่เย่อหยิ่งหรือหยาบคายไม่เป็น “ท้าวพระยาลิ้มกันตันไม้ลิ้มดินปักยินลิ้มไพร” นี้เป็นคุณสมบัติของผู้นำข้อที่ 5 และด้านตปะ การใช้ความเพียรเพื่อเผาผลาญกิเลสตัณหาให้เข้ามาครอบงำจิตเห็นผิดเป็นชอบรู้จักระงับยับยั้งซึ่งใจได้ไม่หลงไหล

หมกมุ่นในความสุขสำราญและการปรนเปรอมีความเป็นอยู่อย่างสม่ำเสมอมุ่งมั่นในอันที่จะบำเพ็ญเพียรทำกิจในหน้าที่ให้สมบูรณ์นี้เป็นคุณสมบัติของผู้นำข้อที่ 6 ตามความคิดของ พระชัชววัฒนธมมาตุตโน (2552) ด้านอีก โทษะไม่กรักรวดลุลอำนาจความโกรธจนเป็นเหตุให้วินิจฉัยความและกระทำกรรมต่างๆผิดพลาดเสียดรรรมมีเมตตาประจําใจและด้านอวิหิงสาไม่บีบบัณฑิตชี้เช่นเก็บภาษีชุกริดหรือเกณฑ์แรงงานเกินขนาดไม่หลงระเริงอำนาจขาดความกรุณาหาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใดเพราะอาศัยความอาฆาตเกลียดชังตามความคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต, 2540) ด้านขันติ คือการที่ทรงมีพระราชจริยานุวัตรอันอดทนต่อสิ่งทั้งปวงรักษาพระราชหฤทัยและพระอาการพระกายพระวาจาให้เรียบร้อยและด้านอวิโรธนะคือการที่ทรงตั้งอยู่ในชาติติราชประเพณีไม่ทรงประพฤติผิดจากพระราชจริยานุวัตรนิติศาสตร์ราชศาสตร์ไม่ทรงประพฤติให้คลาดจากความยุติธรรมทรงอุปถัมภ์ยกย่องคนที่มีความชอบทรงบำราบคนที่มีความรับผิดชอบโดยปราศจากอำนาจอคติ 4 ประการและไม่ทรงแสดงให้เห็นด้วยพระราชหฤทัยยินดียินร้ายตามแนวความคิดของ สุเมธ ตันติเวชกุล (2543)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอเพื่อนำไปปฏิบัติ

1.1 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผู้บริหารกำหนดกรอบการทำงานและกฎระเบียบต่างๆ อย่างชัดเจนเนื่องจากในบางครั้งผู้บริหารก็ไม่สามารถจะคัดค้านแนวคิดการปฏิบัติของบุคลากร เนื่องจากผู้บริหารบางคนอาจจะพึงเข้ารับตำแหน่งจึงมีประสบการณ์น้อย ดังนั้นผู้บริหารจึงควรศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ถึงวิธีการต่างๆ อย่างชัดเจนเพื่อให้ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจและทักษะความเป็นผู้นำเพิ่มขึ้น

1.2 ผู้บริหารกระตุ้นบุคลากรให้มีความมุ่งมั่นและตั้งใจทำงานให้ประสบผลสำเร็จเนื่องจากผู้บริหารมีภาระหน้าที่มากมาย ประกอบกับบุคลากรก็มีภาระหน้าที่ในงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย จึงไม่มีเวลาดังนั้นผู้บริหารจึงควรมีความสัมพันธ์กับบุคลากรให้มากขึ้นและควรเสริมสร้างหลักของการทำงานเป็นทีมให้บุคลากรเล็งเห็นความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้บริหารเพื่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กร

1.3 ด้านศีล ความประพฤติดีงาม เนื่องจากในบางครั้งผู้บริหารอาจมีพฤติกรรมที่ส่อในทางที่ผิดในการทุจริต และเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมดังนั้นผู้บริหารควรตระหนักถึง คุณธรรม จริยธรรมในการประพฤติตนให้เป็นแบบแก่นุศลกรและให้เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนเพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับตนเองและองค์กรต่อไป

1.4 ด้านอวิหิงสา ความไม่เบียดเบียน เนื่องจากในบางครั้งผู้บริหารนั้นใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิดและใช้อำนาจภายในมาครอบงำจิตใจโดยไม่คำนึงถึงหลักเหตุผลและความถูกต้องผู้บริหารจึงต้องมีทัศนคติที่ดี บ่งบอกถึงความเป็นผู้นำสร้างวัฒนธรรมภายในองค์กรให้เป็นระบบและมีความเคารพซึ่งกันและกันและให้ความยุติธรรมต่อทุกฝ่ายและไม่เอินเอียงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อพัฒนาองค์กรให้มีความเสถียรภาพและมั่นคงต่อไป

1.5 ผู้บริหารมีความเสียสละทรัพย์สินเงินทองและวัตถุสิ่งของต่างๆ เพื่อพัฒนาองค์กร เนื่องจากผู้บริหารนั้นอาจจะมีความจำเป็นในเรื่องส่วนตัว หรืออาจจะคิดว่าการเสียสละเงินทอง วัตถุสิ่งของนั้นไม่สำคัญเท่ากับการทุ่มเทแรงกาย แรงใจ ในการทำงานเพื่อองค์กร

1.6 ผู้บริหารใช้วาจาสุภาพ อ่อนโยนเหมาะสมกับบุคคลและโอกาสเนื่องจากการพูดของผู้บริหารในบางครั้งมีการพูด โดยไม่เป็นไมตรีซึ่งจะอ้างถึงคำสั่งในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการปฏิบัติหน้าที่ฉะนั้นผู้บริหารจึงต้องมีความอ่อน โยน สุภาพและเป็นกันเองเพื่อการทำงานทั้งสองฝ่ายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 เท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มอื่นๆร่วมด้วย

2.2 ควรทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู

2.3 ควรทำการวิจัยเรื่องคุณธรรม จริยธรรมตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู